

Sygn. akt II KO 98/22

POSTANOWIENIE

Dnia 16 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 16 listopada 2022 r.,
inicjatywy obrońcy skazanego D. K.
podjętej w oparciu o przepis art. 9 § 2 k.p.k.
w przedmiocie wznowienie z urzędu postępowania zakończonego prawomocnym
wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 13 maja 2021 r., sygn. akt II Ka 125/20,
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie
z dnia 12 grudnia 2019 r., sygn. akt V K 179/16
na podstawie art. 545 § 3 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

stwierdzić brak podstaw do wznowienia z urzędu postępowania.

UZASADNIENIE

W dniu 7 października 2022 r. do Sądu Najwyższego wpłynęło pismo procesowe nazwane „wnioskiem o wznowienie z urzędu postępowania sądowego ze względu na ujawnienie się uchybienia wskazanego w art. 439 § 1 k.p.k.” sporządzone przez obrońcę skazanego D. K. w którym wnosił on – na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. i art. 542 § 1 k.p.k. - o „wznowienie z urzędu postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie z dnia 12 grudnia 2019 r., sygn. akt V K 179/16, w sprawie D. K. skazanego za popełnienie występku z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 273 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 maja 2021 r., sygn. akt II A Ka 125/20 oraz

wstrzymanie wykonania prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie z dnia 12 grudnia 2019 r., V K 179/16, w sprawie skazanego D. K. - do czasu rozpoznania niniejszej sprawy”.

Równocześnie autor wniosku sformułował w nim zarzut pod adresem wspomnianego wyroku Sądu Apelacyjnego treści następującej: „zarzucam: obrazę przepisów postępowania – uchybienie wymienione w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. poprzez nienależyte obsadzenie Sądu Apelacyjnego w Warszawie, sygn. akt II A Ka 125/20 rozpoznającego rozprawę i wydającego wyrok w składzie którego orzekała Sędzia SA I. S., powołana do pełnienia urzędu na podstawie postanowienia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 grudnia 2020 r., Nr 1130.59.2020 o powołaniu do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego (Monitor Polski 2021 poz. 48 z dnia 10.01.2021 r. nr 1130.59.2020), z uwagi na Uchwałę Nr 981/2019 z dnia 2019-11-08, złożoną przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3 z późn. zm.), co w konsekwencji doprowadziło również do rażącego naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 r., Nr. 61, poz. 284 z późn. zm.), art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej”. Dalej obrońca powołał się na treść Uchwały Składu Połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r. sygn. akt BSA I-4110- 1/20 oraz jej uzasadnienie. Konkludując stwierdził, iż w jego ocenie „Sąd II instancji przy wyrokowaniu dopuścił się rażącego naruszenia prawa procesowego zaliczanego do kategorii bezwzględnych przyczyn odwoławczych z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.”, bo „w wydaniu wyroku uczestniczyła Sędzia SA, która została wybrana do rozpoznania sprawy skarżącego z naruszeniem właściwych przepisów prawa krajowego w świetle art. 6 § 1 Konwencji, w związku z wymogiem rozpoznania sprawy przez „Sąd ustanowiony ustawą”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Treść przedmiotowego pisma obrońcy skazanego – tak z uwagi na przepisy wskazane przez niego jako podstawa jego wniosków (art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 542 § 1 k.p.k.), jak i sam sposób ich sformułowania i przytoczone w związku z nimi wyłącznie argumenty – przesądza o tym, że stanowi ono inicjatywę podjętą na podstawie art. 9 § 2 k.p.k. Instytucja w tym przepisie uregulowana może być stosowana do postępowań zakończonych prawomocnym orzeczeniem sądowym obok wnioskowanego trybu wznowienia takiego postępowania, lecz także jako impuls do wznowienia postępowania z urzędu. Jak wynika z orzecznictwa, wznowienie postępowania z powodu uchybień, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.k., możliwe jest wyłącznie z urzędu, a więc strona – nie dysponując w tym zakresie własnym wnioskiem o wznowienie postępowania – może na podstawie art. 9 § 2 k.p.k. zasygnalizować organowi procesowemu potrzebę podjęcia czynności z urzędu. Przykładowo pismo obrońcy skazanego wskazujące na zaistnienie takich przesłanek należy traktować jako przedstawienie takich okoliczności, które sąd rozważa z urzędu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 30 stycznia 2014 r., III KO 91/13, LEX nr 1427400; 14 grudnia 2016 r., III KO 66/16, LEX nr 2166384). Równocześnie uprawnienia osób „bezpośrednio zainteresowanych”, których dotyczy regulacja z art. 9 § 2 k.p.k., nie odnoszą się do czynności, których organ procesowy nie może podejmować z urzędu. W realiach rozpoznawanej sprawy oznacza to, iż Sąd Najwyższy w niniejszym postępowaniu był obligowany li tylko do sprawdzenia, czy rzeczywiście ta okoliczność, którą przywołał obrońca jest wystarczająca do uznania jej za bezwzględną przyczynę odwoławczą, która – w myśl przepisu art. 542 § 3 k.p.k.- stanowi podstawę do wznowienia z urzędu postępowania w przywołanej we wniosku sprawie. Nie ulega wątpliwości, że w postępowaniu o wznowienie postępowania ciężar uprawdopodobnienia zaistnienia podstaw do wznowienia spoczywa na wnioskodawcy. Nie działa bowiem w tym postępowaniu zasada ciężaru dowodu wynikająca z zasady domniemania niewinności, skoro została ona obalona prawomocnym wyrokiem skazującym. W konsekwencji na ogólnych zasadach obowiązek dowodzenia okoliczności spoczywa na tym, kto zamierza nimi wykazać okoliczności korzystne dla siebie. Natomiast w postępowaniu o wznowienie obowiązuje zasada niewzruszalności prawomocnych orzeczeń i domniemanie prawidłowości wyroku skazującego.

Dlatego też w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że to skazany, w razie powoływania się na podstawę do wznowienia postępowania, obarczony jest ciężarem uprawdopodobnienia zasadności wniosku o wznowienie postępowania, skoro wcześniej prawomocnym wyrokiem skazującym obalone zostało domniemanie niewinności. Te reguły postępowania, tj. potrzeba uprawdopodobnienia przez występującego z inicjatywą wskazaną w art. 9 § 2 k.p.k. swoich wniosków także i w tym przypadku ma zastosowanie.

Rację ma obrońca wskazując, że procedura nominacyjna na urząd sędziego może mieć wpływ na zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Stwierdził to Sąd Najwyższy w uchwale połączonych trzech Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (później także m.in. w uchwale z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22). W tej ostatniej uchwale wskazano m.in., że Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1. Jak stwierdził Sąd Najwyższy, najistotniejszym skutkiem dopuszczenia do funkcjonowania, w przestrzeni obejmującej swoim zasięgiem proces nominacyjny sędziego, organu powołanego w sposób sprzeczny z Konstytucją RP, jest obalenie funkcjonującego dotąd *in gremio* i *a priori* domniemania niezawisłości i bezstronności tak powołanego sędziego. Nie istnieje ono już w stosunku do kandydatów, którzy przystąpili do konkursów sędziowskich po dniu 17 stycznia 2018 r. Nie oznacza to samo w sobie stwierdzenia ich stronnictwa, lecz wobec opisanego wyżej „skażenia” procesu nominacyjnego, nie ma możliwości prostego odwołania się do tego domniemania.

To jednak jeszcze nie czyni uprawnionym przekonania, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po dniu 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Sąd Najwyższy bowiem konsekwentnie wyraża przekonanie, że ta wskazana bezwzględna

przyczyna odwoławcza zachodzi wyłącznie wtedy, jeżeli wadliwość procesu nominacyjnego prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności. Nie może być tu zatem mowy o jakimkolwiek automatyzmie, lecz wymagana jest wnikliwa analiza osoby sędziego w kontekście procesu nominacyjnego oraz jego postawy w toku postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2022 r., III KS 26/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2022 r., I KK 68/22; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2022 r., II KK 198/22; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2022 r., II KK 172/22; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2022 r., V KK 171/22). Okoliczności mogące mieć wpływ na ocenę braku spełnienia przez sąd orzekający z udziałem takiego sędziego w danej sprawie minimalnego standardu niezawisłości i bezstronności w związku z procesem nominacyjnym tegoż sędziego, muszą zostać wykazane za pomocą konkretnych faktów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2022 r., III KK 404/21, a także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2022 r., III KLS 65/22).

W sprawie której dotyczy rozpoznawany wniosek, w postępowaniu odwoławczym, orzekała sędzia I. S., która została powołana na stanowisko Sędziego Sądu Okręgowego w W. postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 grudnia 2020 r., nr [...] o powołaniu do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego (M.P. 2021, poz. 48). Przedmiotowe powołanie na urząd sędziego było poprzedzone wydaniem przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, uchwały nr [...] z dnia 8 listopada 2019 r. W drugiej tezie wspomnianej uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 3 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 Sąd Najwyższy stwierdził: "Brak podstaw do przyjęcia a priori , że każdy sędzia sądu powszechnego , który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r. nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k." Autor rozpoznawanego wniosku nie wskazał w nim tymczasem żadnych okoliczności, w oparciu o które uznał, że sędzia SA I. S. „nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo

sąd z jej udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.", poza przywołaniem bezspornego faktu, iż została ona „powołana do pełnienia urzędu na podstawie postanowienia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 grudnia 2020 r. Nr 1130.59.2020 o powołaniu do pełnienia urzędu na stanowisko, sędziego w związku z uchwałą Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy z 8 listopada 2017 r.". W świetle przywołanej tezy uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2022 r. nie jest to jednak wystarczające do stwierdzenia, iż sędzia SA I. S. nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jej udziałem jest nienależycie, a tym samym i do uznania, że w sprawie zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. skutkująca koniecznością wznowienia z urzędu postępowania. Nadto znamienne i nie obojętne dla oceny przedmiotowej inicjatywy obrońcy skazanego jest także i to, że ani on sam, ani oskarżony w toku postępowania odwoławczego nie kwestionowali prawidłowości składu orzekającego Sądu Apelacyjnego, nie sygnalizowali wątpliwości co do bezstronności i niezawisłości wyznaczonych do rozpoznania sędziów, ani też nie podejmowali inicjatywy mającej na celu wyłączenie któregośkolwiek z nich (por. k.881-891 akt VB K 179/16).

Z tych to względów- postanowiono jak wyżej.